

X. sz. M. Gy. 1913, 7. 10. sz. 22

állott az a — államférfi, közel háromévtizedes politikai fegyverbarát. Szavazott össze: Sir Edward Grey s Asquith, ki ellene szavazott. Amint volt szó, hogy minden 25 éven felüli, önálló háztartással bíró nőnek vagy önálló háztartású férfi feleségének megadják az aktív és passzív választójogot. Ez a javaslat hat millió angol nőt vitt volna bele a politikai életbe. A javaslatot csupán 47 szülőbbséggel vetették el; mellette szavaztak Grey, Lloyd George, John Burns, Sir Rufus Isaacs (kormány), Balfour, Bonar Law (ellenzék) az ismertek közül, ellene Asquith, Churchill, A. Chamberlain (kormány). Az alsóház számos *testvérpárja* közül *nyolc* ellentélesen szavazott: az egyik testvér a javaslat mellett, a másik ellene. Ezt a különös jelenséget nem tekinthetjük ugyan a történelmi materializmus cáfolatának, de mindenesetre figyelmeztetésnek arra, hogy ez a módszer — mint minden módszer — csak meghatározott jelenségcsoportokra alkalmazható, ezeken kívül irányító nem lehet.

Az idő immár kényszerítően figyelmezteti mindenütt az Asquith-féle demokratákat a nő jogának elismerésére s ha szándékosság nem lett volna, szimbolusok is beválhatott volna, hogy amikor az elnök a szavazás eredményét kihirdette, ugyanakkor egész London rémülten vette tudomásul, hogy a szélső suffragettek, a női jogok e minden tekintetben megérdemlő forradalmárai, felakarták robbantani a S. Péter- és Pál-székesegyházat, az ősi Anglia büszke emlékét.

Csécsey Imre.

SZEMLE.

Az angol példa.

Tisza István és Lukács László egész parlamenti programja az „angol példa” meséjén alapszik. Az „angol példa” ad jogot arra, hogy „a parlamenti élet zavartalan működésének helyreállítása céljából” azt minden eszközzel megzavarják és ugyanez a veszedelmes példa teszi szükségessé, hogy az obstrukciót a parlamentarizmus feláldozása árán is letörjék. Valóban, aki vérbeli angolnak érzi magát, mint Lukács és mint Tisza, az nem találja helyét ebben a jelszavak után induló, mint Herczeg Ferenc radikálisainkat nevezte, „balkáni” Magyarországon. Hiába, hiába, más dolog Angliában államférfiúnak lenni és más dolog Magyarországon. Szegény Lukács ezt drágán tanulta meg.

Ez a beállítás azonban némileg erőszakos, sőt mondhatnók, önkényes. Szemünk előtt zajlik le most Anglia parlamentjében és annak vizsgáló bizottságában, sajtójában és törvényszéki tárgyalásain egy olyan ügy, amelyből megtanulhattuk, hogy mi az angol parlamenti élet sajátossága és mi az az „angol példa”. Mert olyan példás volt ez és olyan angolos, hogy megérezte a hatását a korrumpált Amerika, a kitanult Franciaország, a viharedzett Olaszország, a rosszhírű Oroszország és az álszentelkedő Németország egyaránt. Egy panama-pört tárgyalt Anglia le, annyi erkölcsi fegyelemmel, annyi nyíltsággal és mondjuk meg mindjárt, olyan felmentő és felszabadító eredménnyel, aminőt csak a legjobb politikai iskolázás tud nevelni. Mintha nem a hirhedt

Marconi-ügyben hallgatta volna meg a Ház a megvádolt Lloyd George-t, hanem a főrendiház megszüntetése, a földreform, a választójog ki-
jesztése, vagy a szekularizáció valamelyik nagyszerű lendületű aktuális
kérdésében szólalt volna fel ez a páratlanul népszerű államférfi.
Oszintén bevallotta: történeti hiba, történeti meggondolatlanság, történeti
elővigyázatlanság is, mert a hamis látszatot óvatosabban kellett volna
kerülni. De minden, ami történet, nyíltan, jellemesen és becsületesen
történet . . .

Az angol Attorney-Generalt, aki részben igazságügyminiszteri, rész-
ben koronaügyészi hatáskörrel bír, Sir Isaac Rufust azzal vádolták meg,
hogy Lloyd George pénzügyminiszter-társával egyetemben a Marconi-
társaságtól részvényeket vett, amikor pedig öccse, mint ezen társaság
vezérigazgatója, az angol állammal üzleti viszonyban van. A miniszter-
rek — így szólt a vád — hivatali információjukat felhasználva, akar-
tak vagyoni nyereségre szert lenni.

Példás volt és angol az a mód, amelyen a miniszterek ügyét elbírál-
ták. A miniszterelnök felállott és páratlan szigorúsággal szövegezte
meg előre azt a mértéket, amelyet a gyanúsítottaknak meg kell ülnök
ahhoz, hogy tisztázva legyenek. „Miniszternek nem szabad semmiféle
szivességet sem igénybe venni olyanoktól, akik a kormányval üzleti
összeköttetésben vannak, vagy azzal ilyen keresnek. Miniszternek nem
szabad olyan ügyben résztvennie, amelyben vagyoni magánérdeke
bármily elképzelhető módon közmegebiztatásával ellentétbe juthat.”
Igy az angol példa. Ellenben példátlan és magyaros volt, amikor Tisza
a panamázi Napoleonjának bélyegzett Lukácsot röviden Széchenyi-
hez hasonlította! Angolos volt és példás, hogy Lloyd George saját
magánkönyveit a bizottság rendelkezésére bocsátotta, bár, mint maga
mondotta, nem hiszi, hogy erre sokan hajlandók volnának . . . Hiába
célzott itt magyar kollégájára, mert ez igenis, még a tárgyalás előtt
kijelentette, hogy az ő élete felülről könyv, amelynek minden lapja
nyitva áll! Ime, az angol példa hatása. De példátlan volt és magyaros,
hogy amikor komolyra fordult a dolog, akkor a gyáva Lukács, ahol
tehetett, a tanúk szájára lakatot tett és mint Vázsonyi mondotta, össze-
ragasztotta a lapokat élete nyitott könyvében!

A Marconi-ügy azt derítette ki, hogy a miniszterek egy másik (ame-
rikai) társaságtól vettek részvényeket és hogy ennek semminemű érde-
keltsége az angol társaságban nem volt. Napi árfolyamon vásároltak
és még veszítettek is rajta. Ezekután szinte hihetetlenül hangzanék az
a kimételettség és az a szigor, amelylyel az Attorney-Generalt (amikor
testvérének egy rágalmozási perében tanuul kihallgattatott) a védelem
faggatta, ha nem magyarázná meg éppen a tanu erkölcsiisége, hogy
az a megterhelést meg sem érzi, sőt inkább kívánja. A bíróság enge-
delmével tett fel a védelem a pusztán tanuképp szereplő Sir Isaac
Rufushoz, a brit világbirodalom aktív koronaügyészéhez és igazság-
ügyminiszteréhez egy személyben, olyan kérdéseket, amelyek a kényes-
ség és kínosság egész skáláját kimerítették. Corrupt, incorrect, im-
proper, indecent, unfair, indiscrete és más hasonló kifejezések végtelen
fokozatait kellett sorban tagadással meghazudtolnia a tanunak ahhoz,
hogy vallomását teljesen jóhiszeműnek fogadja el a bíróság. Ilyen
körülményesen intézik el az ilyen ügyet Angliában.

Nálunk ezt egyszerűbben végzik el. Ha egy önző klikknek pénz
kell, hogy megvesztegetett és megfélemlített oláhokkal leszavaztassa a
magyar szavazókat, ha garázda rendőregények kellenek, hogy ököllet,
karddal és revolverrel verjék széjjel a népképviselőket, ha sajtlóra van

szükségük, amely mindent helyeslően és pártia, amelyet a váltólárcájukban tarthassanak, akkor egyszerűen belenyulnak az államkasszába és lopnak, csálnak, sikkasztanak, ahogy jól esik.

„Mit, és még ez ellen szólni merészel valaki? — No, várjatok csak, — hol is az az „angol példa!” (p. k.)

Külügyi blamázsok.

Igaz, mi vagyunk a külügyi blamázsok első helyezettjei, de valljuk meg, jó társaságban vagyunk. Berchthold, a rekordverő mellett helyre jutnak még Poincaré, a Balkánbékítések többszörös lelőrtje és Sasonow is csak közepesen jó képet tud már vágni a nagyon rossz játékhoz; de az egész európai koncert, a nagyhatalmak szentszövetsége, minden diplomáciák legfőbb egysége és foglalata az, amely kimondhatatlanul és végzetesen neveltségessé tette magát. Ha ugyan a Balkánon is olyan jó élelapok vannak, mint a „Simplicissimus”, a „Jugend” és a „Rire”, akkor most kamatoskamattal nevelik vissza Európán azt, amit huszonöt éven át Európa rajtuk elmosolygott.

A diplomácia csődje azonban többel jelent, mint humoros témát. Az újkor államai nem képesek az alattvalók szemében az erkölcsi vezér szerepét játszani. Míg a középkor társadalmi szervezetében az egyházzal szövetkezett az állam, a hit és a tekintély leglisztább forrása, mintegy közölte alattvalóival az igaz ut tükát és parancsaival azok követésére kötelezte őket, addig az újkor alakulatai az erkölcs letéteményeseivé mindjobban magát a társadalmat, végül a családot, sőt az egyént tették. Ma már megszokott igazság, hogy az erkölcs terén az egyéni megilétés a legszigorubb, a társadalmi ennél enyhébb, de legenyhébb az, amelyet az állam büntető törvénye hirdel, az amelyet a pénzügyminiszter adófouásai tüntetnek fel, amelyet a megadóztatott alkoholizmus és prostitúció árulnak el vigyorogva a költségvetés sorai közül. De befelé az állam, ha lenyel is egynémely megaláztatást, még valahogy fentartja erkölcsi prestizsét. De amint az állam hűbéri szervezete más hasonló szervezetekkel érintkezésbe lép, amint vele hasonló fokon álló pajtásaival összeakad, nem tudja többé szemérmesen egybefogni lógáját és az ártatlan szemlélő ijedten leplezi le a féltve őrzött titkokat. Az államok maguk között, a parlamentek ellenőrzése, az alattvalók kémlelő figyelme nélkül, csak rövid időbe telik és teljesen levetnek minden szemérmel, elvetnek minden contenance-t. Gyerekes hazugság, ugratás, bluff, humbug, ijesztés, kémkedés, árulás, képmutatás, erőszak — ebből a kisededővő romanlikából áll a nemzetközi diplomácia. Ezt letagadni nem nehéz, de beismerni sem. Sir Edward Grey, a női szavazatljog híveként egyszer megfledkezett a diplomatikus reserveről és a nő állami hivatásának védelmében kiszalasztotta, hogy: „külügyi kérdésekben miért nem volna hozzáértése a nőnek, sohasem tudtam megérteni. Ezek a kérdések csak abban különböznek egyéb politikai kérdésektől, hogy sokkal egyszerűbbek és mindenki megértheti őket”. Ime, Pythia kedvéért még Dodona is kompromittálja magát. Miféle dolog lehet ezután az a diplomácia, amely kívülről úgy néz ki, mint egy csapszék, amikor hangulatban van, belülről pedig úgy, mint ahogy azt Sir Edward Grey, a külügyminiszterek szemefénye, állítja. A Balkán-blamázs egyik eredménye tehát az, hogy az állami lét legfőbb megnyilatkozása, amelyet a diplomácia olyan nagyképűen képvisel, elveszítette annyira káros tekintélyének nagy részét.

De hát valóban a Balkán-államok magasabban állanak, mint mi és az ő diplomáciájuk megállt ott, ahol a mienk csődöt mondott? Nem, ellenkezőleg. A korcsnában nem a műveltség győz, hanem a durvaság. A Balkán-diplomácia valóban az európai felett áll, mert még közelebb áll a középkori hűbérállam életéhez, amelynek egyik csöke-